

Helt ny organisation för forskningsråden föreslås i utredning

Dagens organisation för forskningsfinansiering på den nationella nivån är mycket uppsplittrad. Den innebär också en konstlad uppdelning mellan grundforskning och tillämpad forskning.

Det anser den kommitté som gjort en översyn av den svenska forskningspolitiken.

I sitt betänkande »Forskning 2000» föreslår kommittén att en ny forskningsrådsorganisation ska ersätta både forskningsråd och sektorsforskningsorgan. Kommittén föreslår att det inrättas fyra nya forskningsråd: Forskningsrådet för humaniora och samhällsvetenskap, forskningsrådet för medicin, forskningsrådet för naturvetenskap samt forskningsrådet för teknik. En mer samlad organisation tror man skulle

medverka till höjd kvalitet. Forskningsråden ska framför allt svara för finansiering av forskningsprojekt.

Kommittén föreslår att det inrättas en ny myndighet, »Forskningsrådets samverkansnämnd», med uppgift att stödja tvärvetenskaplig forskning, genusforskning och forskningsinformation.

Statens uppgifter inom forskning ska enligt kommittén bli att garantera forskningens frihet. Statens huvudansvar ska gälla grundforskning och forskarutbildning och ge organisatoriska ramar för utförande av forskning.

När det gäller kostnadsfördelningen föreslår kommittén att regeringen ska utfärda föreskrifter. Kommittén föreslår att alla externa finansiärer, utöver de fullständiga direkta och indirekta kostnaderna, ska betala för att de får tillgång till den långsiktigt uppbyggda kompetensen vid universiteten och högskolorna genom ett särskilt påslag för lärosä-

ternas kompetensuppbyggnad. Detta påslag bör fastställas av regeringen.

I fråga om forskningsstiftelserna konstaterar kommittén att det inte är möjligt att återföra stiftelsernas kapital till statsmakternas beslutsfattande. Men kommittén anser att stiftelsernas övergripande avvägningar och långsiktiga policy bör följa den statliga forskningspolitiken. Som en följd av det anser kommittén att stiftelsernas styrelseledamöter ska utses bland eller nomineras av de politiska partierna i riksdagen och följa mandatfördelningen i riksdagen.

Forskarutbildningen ligger idag på en rimlig miniminivå, men kommittén tycker att det finns för få doktorander inom teknik och naturvetenskap.

Kommittén föreslår att det införs en tidsbegränsad anställning för nyblivna doktorer som biträdande lektor, som ger möjlighet forskning och undervisning.

Kristina Johnson

det om en halvering mot tidigare år. Man tror att ökad flytt till Norge är en av faktorerna bakom minskningen.

Men Emma Lindbäck är alltså klar med sin AT och har precis börjat sin ST-tjänstgöring på Huddinge sjukhus. Hon ska bli bakteriolog. Det var ett mycket medvetet val, där deras satsning på ledarskapsutbildning har vägt tungt. Hon räknar också med att få den handledning hon saknat under sin AT.

Första AT-året fick Emma Lindbäck en lunch på kirurgen och ett möte på medicin, alltså två tillfällen med två olika personer. Och det är ungefär vad andra AT-läkare också rapporterar.

– Handledning i det dagliga arbetet fungerar väl, säger Emma Lindbäck. Där har jag alltid fått hjälp, men handledning ska innebära så mycket mer. Man ska få hjälp att hitta sin yrkesroll, frågor om liv och död, och gjorde jag rätt eller skulle jag handlat annorlunda, sådana saker.

– De första åren formas man som läkare. Allting man ser första gången lämnar intryck på ett annat sätt än när man känner sig säker och vet vad det är.

– Jag ser också långsiktiga fördelar med handledning. Den ska hjälpa mig förstå hur man ska hålla ihop i sitt yrke och orka arbeta i 30, 40 år. Det ska vara roligt och ett yrke man vill vara kvar i.

Den som har betalat utbildningen har nog tänkt att man ska orka tiden ut.

– Man kan ju inte alltid garantera kvaliteten, men man borde kräva att handledarna ska ha en viss utbildning och att man i tid kontrollerar med AT-läkarna att de fått den handledning de har rätt till.

Bättre på vårdcentraler

Det brister dock inte i handledningen över hela linjen för AT-läkarna i Stockholm. På vårdcentralerna är de en längre period jämfört med andra placeringar, och de har ofta handledare där.

– I övrigt tror jag det är stora brister i hela Stockholm. Det blir intressant då att det är just här man har nappat direkt på att korta AT. Hur man då ska garantera kvaliteten med tre månader kortare tjänstgöring vet jag inte.

– Det visar att det är ekonomin som bestämmer oavsett hur fint man formulerar sig i dokument. Det är inte så att någon har tänkt att om vi ökar kvaliteten så behövs inte lika många månader utan tvärtom ser man till att hämta hem besparingen utan tanke på kvaliteten.

Hon påpekar att allmäntjänstgöringen fyller en viktig funktion. Läkaren är inte fullärd efter examen. Den introduktion i yrket som AT ger är därför värdefull för att de nya läkarna ska kunna fungera som läkare.

Även i introduktionen till allmäntjänstgöringen finns det stora variationer. I Stockholm varierar den från en dag till en månad. Emma Lindbäck har en kollega som började sin AT några månader efter henne på Södersjukhuset, som då tillämpade en dags introduktion. Denne kollega måste gå lite tidigare från introduktionen för att inställa sig för sin första nattjour – första dagen av sin AT-tjänstgöring.

– Så ska det inte vara. Man är helt obekant med hur allt fungerar, och nätterna passar sämst för att sättas in i arbetet.

Men flera sjukhus har satsat på en introduktionsvecka. Den ger AT-läkarna en bättre bild av hur sjukhuset fungerar, vilka olika enheter som samarbetar och något om hur sjukhuset styrs.

– Den allmänna förståelsen ökar med sådan introduktion samtidigt som man känner sig välkommen.

En annan förbättring som införts på de flesta sjukhus är att AT-studierektorer tillsatts som ska bevaka AT-läkarnas intressen.

– En del har alltså hänt, men arbetet med att förbättra AT måste fortsätta. Jag ser fram emot att sjukhusen även mer konsekvent ska engagera underläkare i planeringen av AT, säger Emma Lindbäck.

Kristina Johnson